

Przyrodnicze uwarunkowania gospodarki przestrzennej

PUGP

Materiał teoretyczny do ćwiczeń –
formy ochrony środowiska i przestrzeni oraz pojęcia
związane z zielenią w planowaniu przestrzennym

UWAGA

Uzupełnieniem treści tej prezentacji jest materiał „Zestawienie prawnych uwarunkowań ochrony zasobów środowiska i przestrzeni”

Formy prawne ochrony zasobów środowiska

- Ochrona przyrody

Formami ochrony przyrody są:

1. parki narodowe;
2. rezerваты przyrody;
3. parki krajobrazowe;
4. obszary chronionego krajobrazu;
5. obszary Natura 2000;
6. pomniki przyrody;
7. stanowiska dokumentacyjne;
8. użytki ekologiczne;
9. zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
10. ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Ponadto:

- Parki Gminne
- Ogrody botaniczne i zoologiczne
- Strefy ochronne gatunków podlegających ochronie prawnej (np. ptaki drapieżne)

Krajowe formy ochrony przyrody

Ustawa o ochronie przyrody - Dz.U. Nr 92, rok 2004 (stan w dn. 31.XII.2009 r.)

Lp.	Formy ochrony przyrody	Liczba obiektów	Pow. w tys. ha	% pow. kraju
1	Parki narodowe	23	314,5	1,00
2	Rezerваты przyrody	1451	163,4	0,55
3	Parki krajobrazowe	121	2 518,1	8,04
4	Obszary chronionego krajobrazu	(411 w 2008) 284	6973,1	22,29
5	Użytki ekologiczne	6628	47,3	0,21
6	Stanowiska dokumentacyjne	240	0,8	0,002
7	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	287	86,4	0,4
8	Pomniki przyrody	42 068	-	-
9	Obszary NATURA 2000	OSOP-141 (15,56%); SOOS-823 (11,05%)		
10	Ochrona gatunkowa	750 gat. zwierząt	428 taks. roślin	52 gat. grzybów
	Ogółem bez Natury 2000		10 102,03	32,30 %

„formy i organy stanowiące”

Czyli kto – tworzy co?

- **Obszary Natura 2000** – Minister Środowiska – rozporządzeniem
- **Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów** – Minister Środowiska – rozporządzeniem
- **Parki Narodowe** – Rada Ministrów – rozporządzeniem
- **Rezerваты przyrody** - Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- **Parki krajobrazowe** – Sejmik Województwa – uchwałą
- **Obszary chronionego krajobrazu** – Sejmik Województwa – uchwałą
- **formy ochrony indywidualnej** - Rada Gminy - uchwałą

Kontrola państwa !

Projekt uchwały sejmiku województwa w sprawie utworzenia, zmiany granic lub likwidacji parku krajobrazowego lub obszaru chronionego krajobrazu oraz projekt uchwały rady gminy dla form indywidualnych ochrony przyrody wymagają uzgodnienia z właściwą miejscowo radą gminy (dla PK i OChK) oraz właściwym

Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

PODSUMOWANIE

W dokumentacjach i opracowaniach planistycznych obowiązkowo uwzględnia się:

- wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego oraz uzdrowisk
- granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów;
- występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych;
- występowania terenów górniczych;
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych

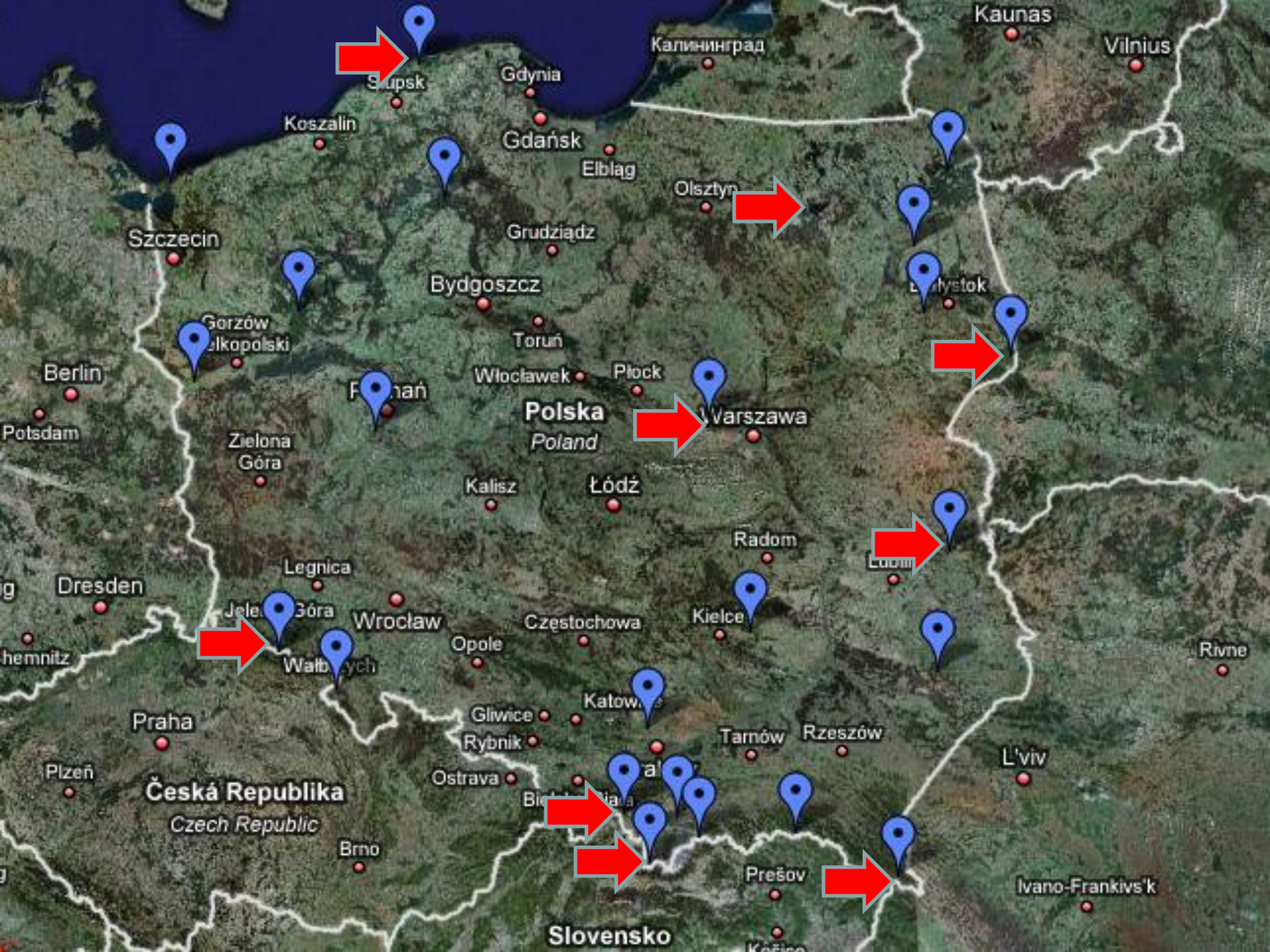
Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni **nie mniejszej niż 1000 ha**, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk: przyrodniczych, roślin, zwierząt lub grzybów.

Utworzenie parku narodowego, zmiana jego granic lub likwidacja następuje w drodze **rozporządzenia Rady Ministrów**.

Nadzór nad parkami narodowymi sprawuje minister właściwy do spraw środowiska.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Klasyfikacja rezerwatów obejmuje podział na 9 typów

I. Rodzaje rezerwatów przyrody

Lp.	Rodzaj rezerwatu przyrody	Symbol ¹⁾	Przedmiot ochrony
1	Leśny	L	Pozostałości i fragmenty dawnych puszc o charakterze pierwotnym, typy zbiorowisk leśnych, stanowiska drzew na granicach zasięgu
2	Wodny	W	Wody jezior, rzek, potoków i morza wraz ze zbiorowiskami roślin i gatunkami zwierząt.
3	Stepowy	St	Murawy ciepłolubne, głównie na podłożu wapiennym i gipsowym.
4	Słonoroślowy (halofilny)	Sł	Słonorośla nadmorskie i śródlądowe.
5	Faunistyczny	Fn	Populacje i siedliska ssaków, ptaków, gadów, płazów, ryb i bezkręgowców.
6	Florystyczny	Fl	Populacje i siedliska gatunków lub grup gatunków roślin zarodnikowych i kwiatowych oraz grzybów kapeluszowych i porostów.
7	Torfowiskowy	T	Zbiorowiska i gatunki torfowisk niskich, przejściowych i wysokich.
8	Przyrody nieożywionej	N	Odkrywki geologiczne, zjawiska krasowe, gleby, formy skalne, jaskinie, szata naciekowa, stanowiska skamieniałości, przykłady erozji i innych procesów kształtujących powierzchnię ziemi, utwory geologiczne, wydmy.
9	Krajobrazowy	K	Krajobrazy o cechach naturalnych, charakterystyczne dla poszczególnych regionów geograficznych, często z występującymi zabytkami.

II. Typy i podtypy rezerwatów przyrody

A. Ze względu na dominujący przedmiot ochrony

Lp.	Typ rezerwatu przyrody	Symbol ¹⁾	Podtyp rezerwatu przyrody
1	2	3	4
1	Florystyczny	PFI	roślin zarodnikowych roślin zielnych i krzewinek krzewów i drzew
2	Fitocenotyczny	PFi	roślin na granicy zasięgu zbiorowisk leśnych zbiorowisk nieleśnych
3	Grzybów	PGr	grzybów kapeluszowych porostów
4	Biocenotyczny i fizjocenotyczny	PBF	biocenozy naturalnych i półnaturalnych biocenozy antropogenicznych
5	Faunistyczny	PFn	ssaków ptaków gadów płazów ryb bezkęgowców
6	Geologiczny i glebowy	PGg	stanowisk paleontologicznych form tektonicznych i erozyjnych skał, minerałów, osadów, gleb i wydm
7	Krajobrazów	PKr	krajobrazów naturalnych krajobrazów antropogenicznych
8	Nasadzeń i upraw	PNu	starych drzew fitoagrocenozy
9	Kulturowy	PKu	miejsc kultu i pamięci narodowej

B. Ze względu na główny typ ekosystemu

Lp.	Typ rezerwatu przyrody	Symbol ¹⁾	Podtyp rezerwatu przyrody
1	2	3	4
1	Leśny i borowy	EL	lasów nizinnych lasów wyżynnych lasów górskich i podgórskich lasów mieszanych nizinnych lasów mieszanych górskich i podgórskich borów nizinnych borów wyżynnych borów górskich i podgórskich borów mieszanych nizinnych borów mieszanych górskich i podgórskich
2	Łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zaroślowy	EŁ	łąk hydrofilnych łąk mezofilnych pastwisk hal wysokogórskich muraw kserotermicznych zarośli kserotermicznych wód morskich jezior oligotroficznych
3	Wodny	EW	jezior mezotroficznych i eutroficznych oraz stawów jezior dystroficznych rzek i ich dolin, potoków i źródeł
4	Torfowiskowy (bagienny)	ET	torfowisk niskich torfowisk wysokich torfowisk przejściowych
5	Słonoroślowy (halofilny)	ESł	słonorośli śródlądowych słonorośli nadmorskich
6	Wydmowy	EWd	wydm śródlądowych wydm nadmorskich

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Ograniczenia i zakazy dla rezerwatów przyrody i parków narodowych określa art. 15. Ustawy o ochronie przyrody z 2004 r. Ograniczenia te obowiązują w pełnym zakresie.

Ograniczenia i zakazy dla pozostałych form ochrony przyrody określa organ ustanawiający (powołujący) daną formę ochrony, stosując zapisy proponowane odpowiednio w art. 17, 24 i 45 w/wym. Ustawy.

Sieć obszarów Natura 2000 to spójna funkcjonalnie europejska sieć ekologiczna, tworzona w celu zachowania **rodzajów siedlisk przyrodniczych** oraz **gatunków** ważnych dla Wspólnoty Europejskiej. Obowiązek podjęcia takich działań wynika z postanowień Konwencji o różnorodności biologicznej (tzw. Konwencja z Rio, sporządzona w Rio de Janeiro w 1992 r.). Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 są dwa akty prawne: Dyrektywa w sprawie ochrony dzikich ptaków, zwana **Dyrektywą Ptasią** (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 roku) oraz Dyrektywa w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zwana **Dyrektywą Siedliskową** (92/43/EWG z 21 maja 1992 roku). Przewidują one stworzenie systemu obszarów połączonych **korytarzami ekologicznymi, czyli fragmentami krajobrazu zagospodarowanymi w sposób umożliwiający migrację, rozprzestrzenianie i wymianę puli genetycznej gatunków.** Zadaniem sieci jest utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę nie tylko najcenniejszych i najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych charakterystycznych dla regionów biogeograficznych (np. alpejskiego, atlantyckiego, kontynentalnego). Jej tworzenie jest obowiązkiem każdego kraju członkowskiego UE, a wybór sposobu ochrony poszczególnych elementów sieci pozostawia się danemu państwu.

Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) to obszary wyznaczane, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w których granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie i stadium rozwoju.

Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) to obszary wyznaczane, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków.

Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty to projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk, zatwierdzony przez Komisję Europejską w drodze decyzji (ale jeszcze nie wyznaczony przez Ministra Środowiska w drodze rozporządzenia – znajdujący się dopiero w trakcie procedury), który w znaczący sposób przyczynia się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku będącego przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, albo spójności sieci obszarów Natura 2000

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko występujących, i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Ochronę gatunkową roślin i zwierząt wprowadza się w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa.

Dodatkowym przedmiotem ochrony jest krajobraz

W ujęciu prawnym **ochrona krajobrazu** wprowadzona została do Ustawy o ochronie przyrody oraz Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ochrona krajobrazu dotyczy krajobrazu przyrodniczego i krajobrazu kulturowego (zabytków kultury, sztuki, archeologii i folkloru). Podlega on ochronie w postaci obszarów chronionych, ale także ma być przedmiotem ochrony i pielęgnacji w ogóle.

Oznacza ona całokształt działań podejmowanych przez człowieka, mających na celu utrzymanie pierwotnych wartości, zapewnienie ich trwałości oraz odnowienie naturalnych lub kulturowych cech (walorów) środowiska łącznie z przejawami działalności człowieka.

Współcześnie ochrona krajobrazu jest działalnością zapewniającą utrzymanie lub restytucję naturalnych i kulturowych zasobów i walorów określonego środowiska geograficznego.

Parki kulturowe są nową formą ochrony krajobrazu kulturowego jako części dziedzictwa narodowego, wprowadzoną artykułem 16. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r.

Art. 15. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r.
(Dz. U. z dnia 17 września 2003 r.)

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać **za pomnik historii** zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice.

Art. 16

1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć **park kulturowy** w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 81. Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.

Teren położony poza obrębem miast i wsi o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem i nieobjęty ochroną na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.9)), rada gminy może uznać za park gminny, jeżeli stanowi własność gminy, a jeżeli stanowi własność innego podmiotu – za zgodą właściciela.

U W A G A

Zgodnie z wymogami Ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. 2004, Nr 92, poz. 880)

Projekty SUIKZP Gmin, Plany ZP(Miejscowe i Województw) wymagają **uzgodnień**, w części dotyczącej obszaru chronionego i jego otuliny, w zakresie ustaleń planów

- a) z Dyrektorem Parku Narodowego (PN)
- b) z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (RP, PK, OChK, Natura 2000 – po procedurze OOŚ)
- c) z Dyrektorem Urzędu Morskiego (na obszarach morskich)

Formy prawne ochrony zasobów środowiska

PRAWNE FORMY OCHRONY ŚRODOWISKA

Ustawa Prawo ochrony środowiska – Dz.U. Nr 62, rok 2001, poz. 627
- tekst ujednolicony - Dz.U. Nr 25, rok 2008, poz. 150

- obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych → Prawo wodne;
- obszary ograniczonego użytkowania → art. 135 POŚ;
- strefy przemysłowe → art. 136a POŚ
- obszary ciche w aglomeracji i obszary ciche poza aglomeracją → art. 118b POŚ

Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych - Dz.U. Nr 16, rok 1995, poz. 78
- Tekst ujednolicony – Dz.U. Nr 121, rok 2004, poz. 1266

- grunty rolne klas I – III (poza granicami miast)
- grunty leśne

Ustawa Prawo geologiczne i górnicze – Dz.U. Nr 27, rok 1994, poz. 96

- obszary górnicze i tereny górnicze
- filar ochronny

USTA W A o lasach z dn. 28.09. 1991 r. (Dz. U. 1991 Nr 101 poz. 444)

- Lasy ochronne

Ustawa Prawo wodne – Dz.U. Nr 115, rok 2001, poz. 1229 – ze zmianami z 2011

- **Strefy ochronne ujęć wody** – w tym:
  - Teren ochrony bezpośredniej
  - Teren ochrony pośredniej
- **Obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych**
- **Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi (Dział V a i V b)** – w tym:
  - obszary, na których niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat lub istnieje ryzyko wystąpienia zdarzenia ekstremalnego ;
  - obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
  - obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia budowli ochronnych

Ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej – Dz.U. Nr 167, rok 2005, poz. 1399

Uzdrowiska i obszary ochrony uzdrowiskowej A,B,C

Ustawa o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej – Dz.U. Nr 32, rok 1991, poz. 131

Pas nadbrzeżny – w tym

- pas techniczny
- pas ochronny

Ustawa Prawo ochrony środowiska Art. 98.

1. Wody podziemne i obszary ich zasilania podlegają ochronie polegającej w szczególności na:

1) zmniejszaniu ryzyka zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszary ich zasilania;

2. Do celów, o których mowa w ust. 1, tworzy się w szczególności, na zasadach określonych ustawą – Prawo wodne, **obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych**.

Art. 135.

1. Jeżeli z przeglądu ekologicznego albo z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaganej przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. „o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko”, albo z analizy porealizacyjnej wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem zakładu lub innego obiektu, to dla **oczyszczalni ścieków, składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, trasy komunikacyjnej, lotniska, linii i stacji elektroenergetycznej oraz instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej** tworzy się **obszar ograniczonego użytkowania ([Sejmik Województwa / Rada Powiatu](#))**.

Art. 136a.

1. Na obszarach określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jako tereny przeznaczone do działalności produkcyjnej, składowania oraz magazynowania i równocześnie użytkowanych zgodnie z przeznaczeniem może być utworzona **strefa przemysłowa (strefę tworzy [Sejmik województwa](#))**
2. W granicach strefy przemysłowej jest dozwolone przekraczanie standardów jakości środowiska w zakresie dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu i dopuszczalnych poziomów hałasu..., jeżeli nie zagraża to życiu lub zdrowiu ludzi, w szczególności nie narusza wymagań norm bezpieczeństwa i higieny pracy.
3. Strefę przemysłową tworzy się, jeżeli, mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska oraz wartości odniesienia, o których mowa w art. 222, poza terenem zakładu lub innego obiektu.

Art. 136b.

1. Objęcie nieruchomości granicami strefy przemysłowej wymaga pisemnej zgody władającego powierzchnią ziemi.
2. Zgoda, o której mowa w ust. 1, wyłącza roszczenia o odszkodowanie lub o wykup nieruchomości, o których mowa w art. 129 ust. 1–3, w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości w zakresie wynikającym z utworzenia strefy przemysłowej

Art. 136c.

1. Strefa przemysłowa jest tworzona, na wniosek władającego powierzchnią ziemi, na terenach, które mają być objęte strefą przemysłową.

Art. 118b.

- 1. Rada powiatu** może, w drodze uchwały, wyznaczyć **obszary ciche w aglomeracji** lub **obszary ciche poza aglomeracją**, uwzględniając szczególne potrzeby ochrony przed hałasem tych obszarów i podając wymagania zapewniające utrzymanie poziomu hałasu co najmniej na istniejącym poziomie.

Ustawa Prawo geologiczne i górnictwo Art. 48.

Udokumentowane złoża kopalin oraz udokumentowane wody podziemne, w granicach projektowanych stref ochronnych ujęć oraz obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych, uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

1. obszarem górnictwem jest przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny oraz prowadzenia robót górnictwowych związanych z wykonywaniem koncesji;
2. terenem górnictwem jest przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górnictwowych zakładu górnictwowego;

Art. 51.

1. Obszar górnictwowy wyznacza się dla każdej kopaliny, chociażby złoża różnych kopalin występowały w bezpośrednim sąsiedztwie.

Art. 53.

1. Dla terenu górnictwowego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w trybie określonym odrębnymi przepisami, Plan, o którym mowa, może w szczególności określić obiekty lub obszary, dla których wyznacza się filar ochronny, w granicach którego, ze względu na ochronę oznaczonych dóbr, wydobywanie kopalin nie może być prowadzone albo może być dozwolone tylko w sposób zapewniający ochronę tych dóbr.

Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Art. 3.

1. Ochrona gruntów rolnych i leśnych polega na:

1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne;

Art. 6.

1. Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku – inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej.

Cdn.

Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych c.d.

Art. 7.

1. Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, wymagającego zgody, o której mowa w ust. 2, dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, sporządzonym w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

2. Przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne:

1) gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I–III, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 0,5 ha – **wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa,**

2) gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa – **wymaga uzyskania zgody Ministra ds Środowiska,**

3) pozostałych gruntów leśnych

– **wymaga uzyskania zgody marszałka województwa wyrażanej po uzyskaniu opinii izby rolniczej.**

USTA W A o lasach - za lasy ochronne uznaje się lasy, które:

- chronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obsypywanie się skał lub lawin oraz ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków, **(glebochronne)**,
- chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów **(wodochronne)**;
- stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej,
- mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe,
- mają szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa, (np. na poligonach wojskowych, w otoczeniu urzędzeń),
- są trwale uszkodzone skutek działalności przemysłu,
- w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców **(rekreacyjne)**,
- w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk
- są położone w strefie górnej granicy lasów,

Ograniczanie sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ochroną środowiska

Art. 130.

1. Ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ochroną zasobów środowiska może nastąpić przez:

- 1) poddanie ochronie obszarów lub obiektów na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody;
- 2) ustalenie warunków korzystania z wód regionu wodnego lub zlewni oraz ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych na podstawie przepisów ustawy – Prawo wodne;
- 3) wyznaczenie obszarów cichych w aglomeracji oraz obszarów cichych poza aglomeracją.

Art. 129.

1. Jeżeli w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości korzystanie z niej lub z jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone, właściciel nieruchomości może żądać wykupienia nieruchomości lub jej części.

2. W związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę; szkoda obejmuje również zmniejszenie wartości nieruchomości.

Kompensacja przyrodnicza – rozumie się przez to zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych;

Definicje w ochronie środowiska

POJĘCIA STOSOWANJE W DOKUMENTACH PLANISTYCZNYCH

Zadrzewienie to drzewa i krzewy w granicach pasa drogowego, pojedyncze drzewa lub krzewy albo ich skupiska nie będące lasem w rozumieniu art.3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2000 r., Nr 56, poz. 679, z późn. zm.) wraz z terenem, na którym występują i pozostałymi składnikami szaty roślinnej tego terenu, spełniające cele ochronne, produkcyjne lub społeczno-kulturowe.

Tereny zieleni to tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze, a także zieleń towarzyszącą ulicom, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom oraz obiektom kolejowym i przemysłowym.

Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni z roślinnością wysoką i niską o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, aleje spacerowe, ławki, place zabaw itp. Do powierzchni parków wliczane są również wody znajdujące się na terenie tych obiektów (np. stawy) oraz tereny sportów wodnych, otwartych kąpielisk, boisk, placów gier itp., o ile są dostępne do użytku powszechnego.

Zieleńce to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek

np. występują alejki z ławkami, place zabaw itp.). Do tej kategorii obiektów należy zaliczyć również zieleń przy budynkach użyteczności publicznej (o ile udostępniona jest do użytku powszechnego), pomnikach itp., bulwary i promenady oraz tereny sportów wodnych, otwartych kąpielisk, boisk, placów gier itp.

Zieleń uliczną obejmuje pasy zieleni (drzewa i krzewy lub ich skupiska wraz z pozostałymi składnikami szaty roślinnej) wzdłuż dróg, ulic, ciągów komunikacji miejskiej itp.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

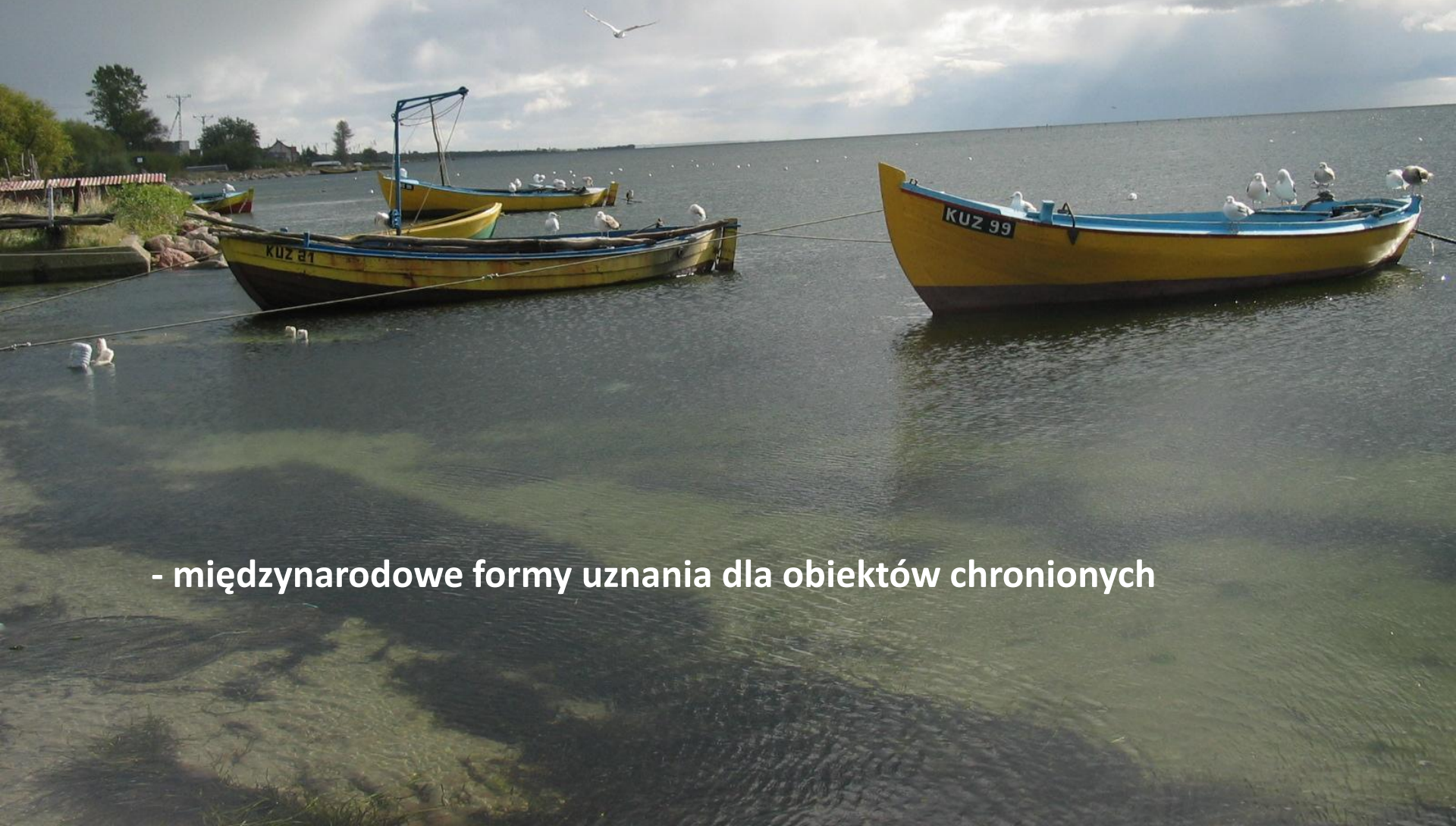
Do **powierzchni gruntów leśnych w rozumieniu ustawy o lasach**, zalicza się grunty:

- o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona), lub przejściowo jej pozbawione (powierzchnia niezalesiona). Są to grunty przeznaczone do produkcji lub stanowiące rezerwy przyrody, wchodzące w skład parków narodowych lub wpisane do rejestrów zabytków. Są one definiowane określeniem "**powierzchnia lasów**" (do 1991r. "powierzchnia leśna");,
- związane z gospodarką leśną, zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Leśne Kompleksy Promocyjne zostały ustanowione m.in. w celu trwałego zachowania lub odtwarzania naturalnych walorów lasu metodami racjonalnej gospodarki leśnej, prowadzonej na podstawach ekologicznych oraz integrowania celów trwałej gospodarki leśnej i aktywnej ochrony przyrody. Leśne Kompleksy Promocyjne utworzone zostały na mocy zarządzeń Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.

Lasy ochronne (lasy szczególnie chronione) to obszary leśne podlegające ochronie ze względu na spełniane funkcje. Za lasy ochronne mogą być uznane lasy, które ochronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem; powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin; chronią brzegi wód przed obrywaniem się, a źródła rzek przed zasypaniem; ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków; stanowią drzewostany uszkodzone na skutek działalności przemysłu; stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej; mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa; są położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców; w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk; w strefie górnej granicy lasów.

Formy prawne ochrony zasobów środowiska

- międzynarodowe formy uznania dla obiektów chronionych

Światowe Rezerwy Biosfery

Obiekty konwencji RAMSAR

**Lista Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i
Przyrodniczego**

BSPA - Obszary Chronione Regionu Morza Bałtyckiego

Międzynarodowe formy ochrony przyrody

Światowe Rezerваты Biosfery

program MaB (Człowiek i środowisko) UNESCO **10 obszarów** – rezerwat przyrody Jez. Łuknajno (k.Mikołajek/Śniardw), Babiogórski PN, Słowiński PN, Białowieski PN, Bieszczadzki PN, Karkonoski PN, Tatrzański PN, Kampinoski PN, Poleski PN; Borów Tucholskich

Lista obiektów konwencji RAMSAR – **13 obszarów**

Jezioro Łuknajno, Słońsk Reserve (obecnie Park Narodowy Ujście Warty), Jezioro Świdwie (k.Polic/Puszcza Wkrzańska), Jezioro Karaś (k.Ławy), Jezioro Siedmiu Wysp (k.Węgorzewa), Biebrza National Park, Słowiński National Park, Stawy Milickie Nature reserve (Milicz fishponds) (k.Milicza/w Dol. Baryczy), Druzno Lake Nature Reserve, Narew River National Park, Poleski National Park, Subalpine peatbogs in Karkonosze Mountains, Wigry National Park

Lista Światowego Dziedzictwa Unesco

W chwili obecnej Polskę reprezentuje na Liście 13 następujących obiektów i zespołów (wg kolejności wpisu):

- 1978 Zabytkowe centrum Krakowa
Kopalnia soli w Wieliczce
- 1979 Puszcza Białowieska
Obóz koncentracyjny Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu
- 1980 Historyczne Centrum Warszawy
- 1992 Stare Miasto w Zamościu
- 1997 Miasto średniowieczne w Toruniu
- 1999 Zespół zamku krzyżackiego w Malborku
Zespół klasztorny i pielgrzymkowy w Kalwarii Zebrzydowskiej
- 2001 Kościół „Pokoju” w Jaworze i Świdnicy
- 2003 Drewniane kościoły południowej Małopolski w Dębnie Podhalańskim,
Binarowej, Bliznem, Haczowie, Lipnicy Murowanej i Sękowej
- 2004 Park Mużakowski w Łęknicy
- 2006 Hala Stulecia we Wrocławiu

Obszary Chronione Regionu Morza Bałtyckiego (Baltic Sea Protected Area – BSPA – Konwencja Helsińska)

Ochrona przyrody stanowi jeden z priorytetów Komisji Helsińskiej. Realizowana jest przez promocję Systemu Obszarów Chronionych Morza Bałtyckiego (*Baltic Sea Protected Areas - BSPA*) stanowi sztandarowy cel w tym zakresie.

Polska wyznaczyła dotychczas 4 obszary BSPA, których oficjalne zatwierdzenie jest w toku.

Woliński Park Narodowy

Słowiński Park Narodowy

Nadmorski Park Krajobrazowy

Park Krajobrazowy Mierzeja Wiślana